

За вас правда, за вас слава і воля святая!

Газета ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство»

МИ ТУТ: [HTTP://WWW.KMPZT.ORG.UA](http://www.kmpzt.org.ua) НА ФЕЙСБУЦІ — У ГРУПІ "ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ ЄДНАННЯ"

**ВІДРОДЖЕНІЙ
ДЕРЖАВІ —
30 РОКІВ!**

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ сталося 24 серпня 1991 року. І дуже важливо при цьому зазначити, що один із найпошлюбніших (на цілу Україну!) учасників цього діяння проживав саме в нашому місті, в Кривому Розі: народний депутат України першого скликання Микола Іванович КОРОБКО. На превеликий жаль, 30 березня цього року (за не з'ясованих і досі до кінця обставин) він пішов із життя. Більше двадцяти років він керував у Кривому Розі спочатку криворізьким об'єднанням ВУТ «Просвіта» імені Тараса ШЕВЧЕНКА, а потім — ним же створеною громадською організацією «Криворізьке міське правозахисне товариство», кожного дня виконуючи величезний обсяг роботи (насамперед — правозахисної і з охорони навколишньої природи) у геть занедбаному місцевою владою з вирішення цих питань місті.

Ось чому в цьому числі з нагоди 30-річчя НЕЗАЛЕЖНОСТІ України ми звертаємо увагу наших читачів спочатку саме на матеріали Миколи Івановича КОРОБКА стосовно цієї знаменної події (на 1-й і 2-й сторінках), які були надруковані в попередніх числах, починаючи з 2008-го року. Якщо вчитатися в ті рядки і замислитися над ними, то можна добре відчутти і глибину думок, і високий політ мрій цього державотворця, Українського просвітителя, правозахисника і невтомного захисника живої природи як окремо Криворіжжя, так і всієї України.

А на наступних двох сторінках ми подаємо деяку інформацію про 30-річчя УКРАЇНСЬКОЇ держави із дуже обширної добірки матеріалів «УКРІНФОРМУ» (з першого десятиліття після 1991-го року), які нам видалися найбільш значущими.

Нас ніколи не полишало прагнення незалежності

Кожен новий рік нашого перебування в умовах незалежної держави спонукає нас до розуміння того, наскільки незамінною і безцінною є ця незалежність. Сучасний українець навіть не спроможний уявити, як можна жити на своїй землі у чужій державі. І єдність духу під час найтяжчих воєнних випробувань, що випали на долю нашого народу в ці дні, є наочним доказом цього.

На відстані років незалежність дісталася з часу проголошення Україною незалежності складаються різноманітні рушійні моменти цієї події. І досить поширеною є точка зору про те, що незалежність відбулася майже випадково, лише за збігом обставин. І все ж, попри розповсюдженість такого трактування доленосного для країни кроку, події, з цим пов'язані, мали інший характер. І свідченням цьому є документи. Саме вони засвідчують наявність змагань за українську волю від перших десятиліть накиненого Україні царського протекторату в середині сімнадцятого століття (козацьке повстання під проводом гетьмана Івана Мазепи і Конституція Пилипа Орлика) до часів Центральної Ради початку двадцятого століття та визвольних боїв підрозділів ОУН-УПА середини двадцятого століття та протистояння тиранії колонізаторів з боку діячів дисидентства другої половини двадцятого століття. Весь цей багатовіковий шлях до омріяної незалежності пройшли численні покоління нашого народу. То чи жила серед депутатів Верховної Ради скликання 1990 року і в самому суспільстві ідея творення незалежної держави? Як відомо, Верховна Рада тоді ще Української РСР розпочала свою сесійну діяльність у травні 1990 року. На той час діяли норми статей 6 і 7 Конституції Української РСР про керівну і спрямовуючу роль комуністичної партії та кримінального законодавства про відповідальність за діяльність, спрямовану проти єдності «пролетарської» держави. І все ж депутати народнорухівського спрямування, а серед них і автор цих рядків, ще у виборчому процесі нерідко декларували свою відданість ідеї суверенного статусу України.

У стінах Верховної Ради України про

необхідність прийняття декларації про державний суверенітет України постало питання ще до офіційного її відкриття, у квітні 1990 року, коли там розпочала роботу з підготовки питань порядку денного 1-ої сесії група новообраних депутатів, координувана Головою секретаріату Верховної Ради (тоді ще УРСР) Миколою Хоменком. Як згадує тодішня учасниця робочої групи новообраний депутат Лариса Скорик, «... найбільш потрібним для мене на той час було — аби Україна зайняла одне з перших місць у «параді суверенітетів» (так тоді стривожено іронізував Михайло Горбачов, спостерігаючи потужний початок розвалу імперії)». І далі: «Було це десь близько 20-го квітня, на робоче засідання зібралось нас 10 — 12 осіб, коли М. Хоменко зачитав підсумок питань порядку денного, і я тоді «з притиском» заявила, що увесь цей набір без прийняття Декларації про державний суверенітет України є анемичний і безперспективний, ... я таки домоглась включення цього питання. Трохи смішно було, коли до наступного засідання це питання якось «по-школярськи» було «згублене» зі списку питань, і знову довелось з іще більшим притиском наполягати. Підтримали мене тоді, пам'ятаю, Ю. Костенко, ще кілька депутатів — і питання про Декларацію залишилось у порядку денному, представленому на розгляд Першої сесії ВР перебудованої доби».

І коли розпочалася Перша сесія новообраної Верховної Ради, питання про державний суверенітет, після бурхливих дискусій і протистояння комуністичної більшості, було віднесене на червень. Ця напружена боротьба тривала весь період від підготовки до прийняття Декларації. Її слід залишився в останніх словах Декларації: «принципи Декларації про

державний суверенітет України використовуються для укладання союзного договору». Над проектом працювали двіпостійні комісії Верховної Ради та окремі депутатські групи представників демократичних сил.

І той день настав. 16 липня 1990 року за присутності тисяч людей біля стін Верховної Ради депутати проголосували за прийняття Декларації. Гаряче обіймалися депутати, що входили до складу групи «Народна Рада» і обмінювалися автографами на обкладинках текстів Декларації, обіймалися, плакали і співали пісень наші співгромадяни біля Верховної Ради. Розпочиналася справжня новітня історія України, рушійною силою якої за історичною традицією продовжував бути сам народ. Московський режим стрімко втрачав контроль над союзними республіками, загальносоюзна власність на території України стала республіканською, питання оборони і охорони громадського порядку цілковито перейшли до повноважень республіканських органів, створювалася національна валютна система. Захисники імперської системи вдалися до реваншистських авантур: 19 серпня 1991 року у Москві іррозпочався змовницький заколот з метою повернення відмерлого режиму шляхом створення Державного комітету з надзвичайного стану (ДКНС).

За умов навислої небезпеки ліквідації перших здобутків на шляху незалежності республіки 24 серпня 1991 року позачергова сесія Верховної Ради УРСР прийняла Акт проголошення незалежності України, чим було покладено край юридичному існуванню Української Радянської Соціалістичної республіки:

«Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною у зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року, продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні, виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами, здійснюючи Декларацію про Державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної республіки урочисто проголошує незалежність України та створення самостійної Української держави — України. Територія України є неподільною і недоторканою. Віднині на території України мають чинність винятково Конституція і закони України. Цей акт набирає чинності з моменту його схвалення».

**Микола КОРОБКО,
народний депутат України
1-го скликання**

На світліні: стоп-кадр із відеоролика (розміщений за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=wLQzEIJMG6A>), де Микола Коробко після успішного голосування за АКТ проголошення НЕЗАЛЕЖНОСТІ України 24 серпня 1991 року; стоп-кадр виокремлений і оброблений Петром Лисенком. (Газета «Промінь Просвіти», число 15 (2016), серпень, 2015 рік).

ЗА ОСОБЛИВІ ЗАСЛУГИ ПЕРЕД УКРАЇНСЬКИМ НАРОДОМ

Нещодавно з нагоди ювілею, 20-річчя проголошення Декларації про державний суверенітет України, із числа криворізьців Почесною грамотою Верховної Ради України був нагороджений один з найактивніших і діяльних народних депутатів України під час скликання Микола КОРОБКО (на світлині). У грамоті, йому врученій (на світлині), написано: «За заслуги перед Українським народом, вагомий особистий внесок у прийняття Декларації про державний суверенітет України, творення і розбудову незалежної держави».

Тож керівництво Криворізького міського об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса ШЕВЧЕНКА і редколегія нашої газети «Промінь Просвіти» вітають голову об'єднання Миколу КОРОБКА із цією високою відзнакою його особистого внеску в процес державотворення і бажають плідно продовжувати свою діяльність як серед просвітян, так і на посаді керівника Української екологічної асоціації «Зелений світ», а також – у правозахисній роботі як одного з активістів (а в недалекому минулому – неодноразового члена правління) Української Гельсінської спілки з прав людини.

Крім того, ми нагадуємо нашим читачам, що Микола КОРОБКО став народним депутатом у 1990-му році, причому йшов на вибори не від партії, не від якогось трудового колективу, а – за місцем проживання: безпосередньо з густи народом. І ще важливо відзначити, що переміг він своїх суперників ще у першому турі, в тому числі найголовнішого: тодішнього мера міста Кривого Рогу Григорія ГУТОВСЬКОГО. Сьогодні Микола Іванович продовжує свою активну громадську діяльність і так само, як і раніше, живе не за розрахунком, а по любові і з надією на те, що наші спільні зусилля марно не пропадуть, бо Україна все одно стане справді правовою і демократичною державою. Наша спільна робота - для того, аби своїми зусиллями наблизити той час

(Газета «Промінь Просвіти», число 15 (96), серпень 2010 року)

ТАКИМ БУВ ХІД ІСТОРІЇ

(Із виступу Ігоря ЮХНОВСЬКОГО, голови комісії Верховної Ради УРСР з питань народної освіти і науки, від 24 серпня 1991 року):

«О 16-й годині (21 серпня) ПАВЛИЧКО і ЮХНОВСЬКИЙ домовляються на наступний день на 10 годину ранку про засідання Президії для розгляду порядку денного сесії. 22 серпня о 10.00 ні Леоніда Макаровича, ні членів Президії від КПРС, окрім ЗАЛУДЯКА, СУХОГО і СПИСА, немає. Від Народної ради всі в зборі.

12.00 – іде засідання Президії. Після бурхливого засідання з перевагою в чотири голоси (з 26-ти) збори Верховної Ради призначаються на суботу. Такий майже хронологічний хід подій у тривожні дні перевороту. Такі кроки Народної ради, опозиції Українського парламенту.

Голова Верховної Ради товариш КРАВЧУК – член Політбюро КПУ, Перший заступник голови Іван Степанович ПЛЮЩ і 323 депутати із 450 – комуністи. Серед керівного складу КПУ нам поки що відомо, що визнали ДКНС (Державний комітет з надзвичайного стану, російською – «ГКЧП» – М.К.) такі обкоми й облвиконкоми: Житомирський; Ужгородський – ВОЛОЩУК; Чернігівський – ЛИСЕНКО; Одеський – БОДЕЛАН; Миколаївський – ГРИЦАЙ, БАШКІРОВ, МАТВЄЄВ; Дніпропетровський і Вінницький – ДІДИК; Полтавський; Крим – БАГРОВ. Міськкоми – Дніпропетровський, Кіровоградський, Кривого Рогу, цілий ряд районів.

Чи, може, вони це робили безвідома Політбюро, чи ЦК КПРС, одного з організаторів перевороту (а КПУ як частина КПРС теж організатор перевороту)? Прокурори Николаєва, Южноукраїнська, інших міст визнають ДКНС. Чи знає про це Прокурор республіки? А бурхливі заяви і підтримка інших депутатів Верховної Ради? Як же виглядала Україна, її Верховна Рада і Уряд в час і після перевороту? Україна була абсолютно оголена. Ця сила, що офіційно носила зброю, була проти закону, підтримувала переворот.

Однак найтрагічніше виглядали офіційні засоби масової інформації республіки. Вони повністю служили перевороту, вони надавали перевагу КПУ, надають ще й зараз, служачи йому.

Хто керує комітетом по радіомовленню телебаченню? ОХМАКЕВИЧ, ДИКАЛЕНКО, ГАРКУША. Кому належить комітет? На жаль, заступник Голови Ради Міністрів товаришу КОМІСАРЕНКУ. І далі вгору – все пов'язане з КПУ: преса – ДЯЧЕНКО, МИХАЙЛОВСЬКИЙ, ШАМРАЙ – всі члени КПУ, офіційні друкарні всі належать КПУ...

В Росії заарештований ІВАШКО, опломбоване приміщення КПРС. На Україні все на своїх місцях, немов нічого не сталося.

Фактично зараз Союзу як держави немає, республіки «дефакто» є незалежними державами. Вони мають брати усю повноту влади в свої руки...»

(Витяг із стенограми пленарного засідання Верховної Ради України 24 серпня 1991 року)

Підготував Микола КОРОБКО,
(Газета «Промінь Просвіти», число 16 (241), серпень, 2016 рік)

Невблаганний плин часу з кожним днем віддаляє нас від величного дня 24 серпня 1991 року, коли п'ятдесятильній український народ повернув свою державність і на мапі світу знову з'явилася держава, що протягом віків перебувала в залежності від Москви. Марно доводити фальшивість так званої державності України у складі «вільного» союзу «радянських» республік.

Нерідко можна почути, що незалежність прийшла випадково і сама по собі. Учасники тих подій такого сказати не можуть. Вона прийшла за покликанням історії. За багато років до настання Незалежності тисячі і мільйони людей, ризикуючи життям і свободою, віддавали все, що могли, за Україну, за її волю і справу. І слава їм, відомим і безіменним!

МАСЕЛЬСЬКИЙ С. С. За суверенітет...»

Як виявилось документально в подальшому, претендент сказав неправду, що не завадило більшості проголосувати за нього. Як бачимо, цинізм у владних верхах ніколи не переводився.

Депутатська більшість – «група 239» – чинила неймовірний спротив. Компартіна влада на місцях робила все, щоб дис-

ЦІ НЕЗАБУТНІ ДНІ ВІДРОДЖЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Незалежність 90-х років мала свою безпосередню передісторію. Занепад СРСР активізував потяг загнаних у «союз» націй до власного державотворення. Народний Рух України очолював процес визволення України, і дев'яностого року до Верховної Ради УРСР 12-го скликання потрапило більше ста тих депутатів, які, об'єднавшись у «Народну Раду», в умовах компартійного режиму, почали послідовно домагатися визнання державності України. Для ілюстрації наших намірів і позицій наведу мої слова, звернені до кандидата на посаду віце-прем'єра Української РСР МАСЕЛЬСЬКОГО С.С. на ранковому засіданні 21 травня 1991 року, за три місяці до проголошення Незалежності України:

«Шановний претенденте! Прошу посвятити нас у те, якою була Ваша позиція як депутата Верховної Ради Союзу від України в питанні про визнання суверенітету республік, визнання декларацій про суверенітет республік?»

МАСЕЛЬСЬКИЙ С.С.. За суверенітет.

КОРОБКО М.І. Ви голосували за суверенітет у Москві?

кредитувати «рухівців», «самостійників», бандерівців», запламувати «непередсказуемими наслідками». Ну от, криворізька влада організувала приїзд до Києва величезного загону «порядних» для «відкликання» народного депутата по Тернівському виборчому округу № 93 Миколи КОРОБКА. Спеціальний кореспондент міської газети «Червоний гірник» фотографував сюжет, коли «трудящі» за команду «старшого» повернулися спинами до мене, народного депутата, коли я підходив до них.

Тепер ці «організатори» входять поряд з Л. КУЧМОЮ, до списку почесних громадян міста, а їхні сподвижники, сидючи під жовто-синіми прапорами і портретами «націоналістичного» Президента, керують життям величезного гірницького міста...

Події, пов'язані з діяльністю ГКЧП, застали мене у Червонограді Львівської області, де я відвідував родину свого сина-шахтаря. Діставшись до Києва, я долучився до нарад «Народної Ради» з приводу тактики відстоювання державних інтересів, між тим навідуючись до

Київського міського суду з приводу процесу над Степаном ХМАРОЮ.

Ранок 24 серпня був напружений і хвилюючий: мало бути поставлене неймовірне питання – питання проголошення Незалежності. Ми мали поставити його за будь-яких умов, хоч би за це проголосувало трохи більше сотні членів «Народної Ради»...

Окремо проходили наради «Народної Ради» (на другому поверсі), компартійної «групи 239» (у підвальному кінозалі). Трохи менше, ніж за годину до початку ранкового засідання хтось із депутатів повідомив, що комуністи (злякавшись антикомуністичної позиції ЄЛЬЦИНА) вирішили голосувати за незалежність. Це здавалося не-

ймовірним, але додало оптимізму. У цей час дехто з народнорадців, що обирались від Донбасу, почали сумніватися в доцільності проголошення незалежності, побоюючись встановлення в Україні самостійного комуністичного правління.

І все ж голосування за незалежність було майже стовідсотковим. Неймовірне натхнення охопило депутатів-народнорадців. Всі підхопились з місць, радісні вигуки, обійми, обмін автографами на обкладинках «Декларації про незалежність України». Інша частина депкорпусу стояла, мов зачарована, ніби осмислюючи: «Що ми нароби-ли?». Ваерховна Рада УРСР перестала існувати. Її місце заступила Ваерховна Рада України 1-го скликання.

Україна вступила в самостійний етап свого життя. Нині їй вісімнадцятий рік! З роси і води! І многая-многая літа!..

Микола КОРОБКО,
народний депутат
України 1-го скликання
(Газета «Промінь Просвіти»,
число 17 (50),
вересень 2008 року).

У ЦЕНТРИ, МОЖЕ, ЩОСЬ ПОМІНЯЛОСЯ, А НА МІСЦЯХ ВСЕ, ЯК І БУЛО ...

Здається, зовсім недавно повсталий проти режиму ЯНУКОВИЧА народ був єдиний у своїх вимогах: олігархічну владу і її випестовану ідеологічну опору – Партію регіонів - геть! Сумнівів не було: все логічно – якщо правлячий режим - злочинний, то його ідеологічний апарат – партія - відповідальна у першу чергу. Ще в лютому поточного року Криворізький Майдан волав: злочинну міську раду, її очільника Юрія ВІЛКУЛА – у відставку! «Тяжка» хвороба міського голови надовго сховала його від гніву криворізьців. Удари, майже в буквальному сенсі, на себе приймав секретар міськради п. МАЛЯРЕНКО. Під впливом воєнних дій, організованих «путінцями» і поваленими рештками злочинного режиму, були відкладені наміри повсталих здійснити люстрацію та відсторонити на багато років від влади представників управлінського та партійного апаратів цього режиму. Але ж за жиріле корумповане чиновництво випадати із владної орбіти ніяк не збирається, діє за принципом «ти його виштовхуєш у двері, а воно лізе у вікно!».

Про те, як теперішні правоохоронні органи міста працюють по-новому, за визначенням журналіста міської комунальної газети «Червоний гірник» п. Миколи КРАМАРЕНКА, можна зробити висновок, ознайомившись з його публікацією в цій газеті від 5 серпня поточного року, №58 (21483). Описана в статті коорди-

наційна нарада працівників правоохоронних органів за участю міського голови Юрія ВІЛКУЛА, голів районних у місті рад та активістів громадських організацій - ніби вирвана сторінка із цієї ж газети трьох-п'ятирічної давності: «Прорахунки в нашій роботі очевидні, але ми їх абсолютно не приховуємо... (виступ прокурора міста В. ПРИХОЖАНОВА)». Ще б пак: всього не приховаєш, але й злочинців поіменно не назвеш! До того ж, і борці зі злочинністю «по-новому» - ті ж самі, що й раніше, хіба-що злегка пересунути на посадах. Нам невідомо, як реагували на розглядані на координаційній раді матеріали активісти громадських організацій, що брали в ній участь і мали дати оцінку роботі правоохоронних органів у сфері боротьби з криміналітетом, але схоже на те, що наступають часи, коли громадському активу доведеться вибачатися за те, що у свій час майданівці замахнулися на люстрацію влади і на відставку з посади міського голови відданого висування Партії регіонів, колишньої довіреної особи кандидата у Президенти В. ЯНУКОВИЧА. Люструвати чиновника такого масштабу, який до того ж засідає праворуч від прокурора, начебто не з руки.

Микола КОРОБКО
(Газета «Промінь Просвіти», число 15
(192), серпень 2014 року)

30 РОКІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ: ПОРА НАДІЙ І ПАСІОНАРІВ

(Хроніка перших десяти років Незалежності в новинах і фото Укрінформу)

Кажуть, що велике бачиться на відстані. Але нині, на відстані 30 років ми помічаємо не тільки велич події, яка змінила все наше життя. Ми бачимо й інше: яким коротким був люфт між двома імперіями зла — СРСР і путінською Росією, яким стислим в історичних масштабах був проміжок часу для того, аби встигнути стати незалежними. Якби вагалися, якби розмірковували й перечікували — хтозна, як швидко оговталася б імперія після завданого їй удару, і чи не спромоглася б зняти нас знову у своє рабство, як було вже неодноразово. Бо ж і війська Київського округу вже були напоготові, і посланець кремлівських заколотників генерал Вареников з українськими керманічами вівся зухвало. Тоді ми вірили, що отримана свобода — вже назавжди і нова державність — як гранітна скеля, тверда і непорушна. А сьогодні, з височини років, ми бачимо — якою вона була крихкою і тендітною, як потребує захисту й донині. І скільки було за 30 років усього такого, що могло водночас зруйнувати всі наші мрії, і як ми все ж таки втримали її, нашу незалежність, нашу Українську державу. Усі ці тридцять років Укрінформ, як і личить державницькому засобу масової інформації, тримало руку на пульсі українського суспільства, переживало разом з ними поразки й раділо перемогам. Ми зібрали новини агентства за цей період, присвячені найбільш знаковим подіями тридцятиріччя, і пропонуємо разом подумати знову про цей шлях.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ РЕФЕРЕНДУМ ТА ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА

Київ. Укрінформ: «1 грудня 1991 року народ України вільним волевиявленням підтвердив «Акт проголошення незалежності України, схвалений Верховною Радою України 24 серпня цього року». У цей день понад 90 відсотків учасників референдуму висловилися за незалежну Україну. 4 грудня Центральна виборча комісія по виборах Президента України та з всеукраїнського референдуму підбила підсумки і постановила: Акт проголошення незалежності України вважати підтвердженим та вважати обраним Президентом України Леонідом Кравчуком. Після голосування на дільниці Леонід Кравчук сказав: «Я впевнений, що сьогодні народ України стане незалежним. І як тільки це станеться, її визнають США, Канада і Європейські країни». Не було жодного регіону, жодного населеного пункту, де ідея незалежності України не знайшла б підтримки більшості громадян. Зокрема, в Криму за незалежність проголосували 54,19 відсотка громадян, у Севастополі — 57,07 відсотка, у Донецькій, Луганській, Одеській та Харківській областях волю до власної держави виявили понад 80 відсотків громадян. В Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській, Волинській, Рівненській, Житомирській, Київській, Хмельницькій, Черкаській, Вінницькій областях «за» проголосували більш як 95 відсотків громадян. Уже наступного дня, 2 грудня незалежність України визнали Польща і Канада, 4 грудня — Литва і Латвія...

БІЛОВЕЗЬКА УГОДА

Київ. Укрінформ: «У Біловезькій пущі під Брестом 7-8 грудня відбулася зустріч Президента України Л.М. Кравчука, Президента Росії Б.М. Єльцина і Голови Верховної Ради Республіки Беларусь С.С. Шушкевича, на якій було підписано Угоду про створення Співдружності Незалежних Держав». Розповідаючи про підсумки зустрічі, Кравчук зазначив: підписання угоди означає, що республіки, як засновники Союзу РСР 1922 року, прийняли рішення про його ліквідацію. Звідси випливає, що всі рішення і акти союзних органів не діють більше на території цих трьох держав, а всі вони є незалежними.

АРХІЕРЕЙСЬКИЙ СОБОР У ХАРКОВІ

Харків. Укрінформ: «27-28 травня в Харкові з благословення Московського патріархату відбувся архієрейський собор УПЦ». На ньому проросійськи налаштована частина кліру Православної церкви засудила курс на відділення УПЦ від РПЦ, митрополиту Філарету висловили недовіру, а новим предстоятелем УПЦ обрали митрополита Володимира (Сабодана). Таким чином був зафіксований розкол в українському православ'ї на УПЦ КП й УПЦ МП. А почалося все з того, що в листопаді 1991 року Собор УПЦ офіційно звернувся до Москви з проханням про автокефалію, але ця ідея не знайшла там підтримки. Мало того, на Соборі РПЦ в Москві в

1992 році змістили Філарета і вирішили, що зараз автокефалію надавати не на часі. 7 квітня 1992 року Філарет повідомив, що обов'язки глави УПЦ з себе не складе, як того зажадали в Москві. Оформити «переворот» в УПЦ і мав Харківський собор. Пізніше Рада у справах релігій при Кабінеті міністрів України зробила заяву з приводу Харківського собору єпископів УПЦ. В ній було сказано, що саме скликання собору за вказівкою Московської патріархії, й прийняття на ньому рішення щодо предстоятеля суперечать церковним правилам і статуту УПЦ, який зареєстровано в державному органі незалежної України.

Тим часом митрополит Філарет зареєстрував УПЦ Київського патріархату, оформлену установчим собором 25-26 червня 1992 року в Києві.

ВІДРОДЖЕННЯ КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ.

Київ. Укрінформ: «6 червня, в Києві біля Покровської церкви на Подолі відбулися урочисті сходина Києво-Могилянського братства, присвячені відновленню університету «Києво-Могилянська академія». 24 серпня 1992 року відбулося офіційне відкриття університету «Києво-Могилянська академія» і посвята перших вступників у студенти. Урочистості з цього приводу розпочалися на площі біля святої Софії святковим передзвоном і піснями. Роком раніше було видане розпорядження Голови Верховної Ради України «Про відродження Києво-Могилянської академії на її історичній території як незалежного вищого навчального закладу України — Університету «Києво-Могилянська академія» і призначено ректором-організатором УКМА доктора філологічних наук В'ячеслава Брюховецького. 1992 року академія відчинила свої двері для двохсот студентів, які почали навчатися на трьох факультетах.

ПЕРШІЙ ЧЕМПІОНАТ УКРАЇНИ З ФУТБОЛУ

22 червня. Львів. Укрінформ: «Чемпіонські золоті медалі першого незалежного чемпіонату України — у сімферопольської «Таврії». Срібні медалі тоді здобуло київське «Динамо», а бронзові — дніпропетровський «Дніпро». Разом із нагородами кияни і кримчани здобули право виступати в європейських турнірах, як і одеський «Чорноморець» — володар Кубка України. Чемпіонат стартував 6 березня. Щоб встигнути заявити призерів у Єврокубки і перейти на схему «осінь-весна», чемпіонат провели за три з половиною місяці. Сенсацією стала перемога «Таврії», яка не виступала навіть у вищій лізі останнього чемпіонату СРСР, а посіла лише шосте місце в першій лізі. У фінальному матчі у Львові на стадіоні «Україна» київське «Динамо» програло «Таврії» з рахунком 0:1. На 77-й хвилині гол забив Сергій Шевченко...

ЗАЯВА МИКОЛА ПЛАВ'ЮКА ПРО ПРИПИНЕННЯ РОБОТИ УРЯДУ УНР В ЕКЗИЛІ.

22 серпня. Київ. Укрінформ: «...Президент Української Народної Республіки в екзилі Микола Плав'юк, передав Президентові України Заяву і Грамоту про складання повноважень і припинення діяльності Державного центру УНР в екзилі». Передача Заяви і Грамоти відбулася 22 серпня під час урочистого засідання з нагоди святкування першої річниці проголошення незалежності України. Складаючи повноваження, Микола Плав'юк виконував постанову Трудового Конгресу УНР 1919 року, яка була підписана головою Директорії Симоном Петлюрою, де йшлося про припинення діяльності ДЦ УНР в разі проголошення незалежності Української держави.

ПРИПИНЕНО ОБІГ РАДЯНСЬКОГО РУБЛЯ.

Київ. Укрінформ: «Починаючи з 23 години 12 листопада 1992 року припинено функціонування рубля в грошовому обігу на території України». 10 січня 1992 року розпочався перший етап з введення української валюти — випуск в обіг купонів, які виконували функції готівкових грошей і були еквівалентні до рублевих купюр відповідного номіналу. З 12 листопада 1992 року єдиним законним платіжним засобом в Україні став український карбованець.

СТРАЙК ШАХТАРІВ У ДОНЕЦЬКУ

11 червня 1993 року. Донецьк. Укрінформ: «Четверту добу вирують пристрасті на Жовтневому майдані в Донецьку перед будинком обласної Ради, де проходить страйк шахтарів». Страйк шахтарів на Донбасі 1993 року був наймасовішим за всю історію України. Причому для невдоволення стало багаторазове підняття урядом державних цін без відповідної індексації заробітної плати. Страйк почали робітники шахти імені Засядька (очолюваної Юхимом Звягільським), а загалом у ньому взяла участь 230 із 250 шахт, близько 40 шахтобудівних управлінь, 400 підприємств металургійної, машинобудівної, хімічної промисловості, інших галузей. Були висунуті не лише економічні, але й політичні вимоги; зокрема, провести референдум щодо недовіри Президенту та Верховній Раді. Йшлося і про надання регіональної автономії Донбасу. 12 червня директора шахти ім. Засядька та одночасно міського голову Донецька Юхима Звягільського призначають першим віце-прем'єром України. 18 червня Юхим Звягільський

оголосив, що, окрім збільшення тарифної сітки першого розряду, суттєвого підвищення зарплатні не буде, оскільки «грошей в Україні немає». Наступного дня було укладено угоду між страйкарями й урядовою комісією, а страйк закінчився.

СТЯГИ УКРАЇНИ НА ВІЙСЬКОВИХ КОРАБЛЯХ

Крим. Укрінформ: «24 серпня на дев'ятнадцятьох кораблях з'єднання морських частин прикордонних військ України в Балаклаві під Севастополем були вперше підняті українські державні прапори і військово-морські стяги прикордонних військ України». Підняття на кораблях зелених полотнищ із синьо-жовтою смугою і малим гербом України було здійснено у відповідності до наказу начальника Державного комітету охорони кордонів України генерал-полковника Валерія Губенка.

СТАТУС ВЕТЕРАНІВ ДЛЯ ВОЇНІВ УПА

22 жовтня. Київ. Укрінформ. «...Верховна Рада таки зробила крок назустріч воякам УПА. Повторним поіменним голосуванням було прийнято статтю, за якою статус ветеранів надається тим з них, хто протягом 1942-1944 років брав участь у боях проти німецьких загарбників і не вчинив злочинів проти людства». Закон «Про статус ветеранів війни і гарантії їх соціального захисту» народжувався невинувато до довго. Відчуваючи, що 10 стаття закону в тому вигляді, як пропонує патріотична меншість, не пройде, депутат Юрій Гнаткевич запропонував компромісний варіант, за яким статус ветеранів війни надається лише тим з вояків УПА, які протягом 1942-1944 років брали участь у боях проти німецьких загарбників. Депутати того ж дня ухвалили закон. Однак, відповідно до нього, значна частина вояків УПА статусу учасників війни не отримала. Без статусу залишилися повстанці, які з 1944 до середини 50-х років не припиняли збройної боротьби з окупантом, тому що згідно зі сталінськими законами вони були визнані «злочинцями». Лише 28 січня 2010 року Президент Віктор Ющенко визнав бійців УПА і підпільників ОУН учасниками боротьби за незалежність України, видавши відповідний указ.

1994. ПОВЕРНЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ПАРАДУ НА ТЛІ ВІДМОВИ ВІД ЯДЕРНИХ РАКЕТ

У 90-і роки ми думали, що ознака державності — це окрема українська команда на Олімпійських іграх, всенародно обраний столичний мер і парад на Майдані Незалежності. І гадки не мали, що все це колись доведеться захищати зі зброєю в руках. Тепер розуміємо, що непогано, аби ця зброя була ядерною. Але тоді вона лякала, здавалася привидом радянського минулого, зайвою статтею бюджетних витрат...

ПЕРШІ ЗИМОВІ ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ УКРАЇНИ

14 лютого 1994 року. Укрінформ: «Четвертий день над Олімпійським Ліліхаммером палає священний вогонь зимових Ігор, які стали історичними для України: наша держава вперше бере участь у таких змаганнях самостійною командою». Першим для України стало і олімпійське золото, завойоване фігуристкою Оксаною Баюл. 16-річна спортсменка, вихованка Галини Змієвської і Валентина Ніколаєва стояла на найвищій сходах п'єдесталу пошани, і вперше на іграх лунав державний гімн України, а під склепіння Палацу було піднято наш прапор.

БУДАПЕШТСЬКИЙ МЕМОРАНДУМ

5 грудня. Будапешт. Укрінформ. «Борис Єльцин, Білл Клінтон, Леонід Кучма, Джон Мейджор підписали Меморандум про надання Україні гарантій безпеки». 5 грудня в Будапешті був підписаний Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, за яким в обмін на відмову від ядерної зброї Україні були надані гарантії дотримання положень Заключного акта НБСЄ, Статуту ООН і Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Таким чином, згідно з цим документом, наша країна добровільно позбулася ядерного потенціалу і стала без'ядерною державою. Варто зазначити, що після розпаду СРСР Україна успадкувала 176 міжконтинентальних балістичних та понад 2,5 тис. тактичних ядерних ракет і стала третьою після США і Росії ядерною державою. Однак, володіючи таким арсеналом, ми не мали контролю над своєю ядерною зброєю, що на той час здійснювався із командних центрів на території РФ. Цікава деталь: жодна з країн так і не ратифікувала Будапештський меморандум, посилаючись на одне з його положень, за яким він набував чинності з моменту підписання. Франція і Китай, два інших учасника Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, надали аналогічні гарантії, зробивши відповідні заяви, але не поставили свої підписи під Будапештським меморандумом.

(Закінчення на 4-й стор.)

30 РОКІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ: ПОРА НАДІЙ І ПАСІОНАРІВ

(Хроніка перших десяти років Незалежності в новинах і фото Укрінформу)

(Продовження. Початок на 1-й стор.)

УКРАЇНА – ЧЛЕН РАДИ ЄВРОПИ

Укрінформ: «Голова офіційної делегації України, Прем'єр-міністр Євген Марчук, виступаючи на урочистій церемонії, наголосив, що вступ України до Ради Європи розцінюється як визнання прогресивних змін в українському суспільстві, як підтримка з боку європейського співтовариства тих демократичних процесів, які відбуваються в Україні». 9 листопада 1995 року Україна стала 37-ю країною-членом Ради Європи. Цього дня відбулася урочиста церемонія вступу України до РЄ, а Генеральний секретар РЄ Даніель Таршис та член Європейської Комісії Ганс ван дер Брук підписали Спільну програму Комісії європейських співтовариств та Ради Європи щодо реформування правової системи, місцевого самоврядування й удосконалення системи правосуддя в Україні.

1996. КОНСТИТУЦІЯ КУЧМИ, ГРИВНЯ ЮЩЕНКА І ДОЛЯ ЩЕРБАНЯ

Середина 90-х була дивною епохою. З одного боку – держава розвивалася, в обіг було введено гривню, ухвалено Конституцію, переможець для нас завершився Олімпіада в Атланті. З іншого – загострилася війна бандитських кланів за владу. Боротьба між етнічними угрупованнями Савлохова і Авдишева, розпочата в 1994 році перестрілкою з гранатометів у спальному районі столиці, завершилася в 1996 році перемогою першого. В липні цього ж року кортеж прем'єра Павла Лазаренка намагаються підірвати на Рибальському острові під залізничним мостом. Легко поранений Лазаренко оголошує замовником замаху на себе найбагатшого донецького бізнесмена Євгена Щербаня, якого розстріляли на летовищі трьома місяцями пізніше... Народжувалася і обростала силовими структурами нова олігархічна держава.

«ФАРАДЕЙ» ПЕРЕДАНО УКРАЇНІ

6 лютого. Київ. Укрінформ: «...Українською і британською сторонами підписано Заключний акт передачі британської антарктичної станції «Фарадей» уряду України». У листопаді 1993 Велика Британія поширила серед посольств інформацію про бажання передати свою станцію Фарадей на острові Галіндез Аргентинського архіпелагу одній із «неантарктичних» держав. Україна досить швидко зорієнтувалася в ситуації. Боротьба за «Фарадей» не була для нас легкою – претендентів на станцію вистало. Гроші під проєкт «Україна повертається в Антарктиду» виділив соросівський фонд «Відродження». Вже в листопаді 1995 і лютому 1996 років на ст. «Фарадей» прибувають дві групи українських зимівників, і команда з 12 осіб починає роботу. 6 лютого 1996 року відбулась передача станції – й Україна стала антарктичною державою. Над станцією було піднято український прапор та присвоєно їй нове ім'я – «Академік Вернадський». Завдяки цій антарктичній станції Україна входить до переліку 29 країн, які мають право голосу та вето при міжнародних рішеннях щодо Антарктиди.

КОНСТИТУЦІЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

28 червня. Київ. Укрінформ: «Верховна Рада прийняла Конституцію України – Основний Закон нашої незалежної і демократичної держави». Історичне засідання парламенту розпочалося в четвер 27 червня, коли народні депутати, реагуючи на повідомлення про наміри Президента Леоніда Кучми оголосити всеукраїнський референдум, вирішили піти на компроміс із очільником держави. До вечора 27-го були узгоджені найбільш дискусійні пункти законопроекту – щодо Автономної Республіки Крим, мови, символіки, власності й організації влади. Після 24 годин безперервної роботи Верховна Рада під бурхливим оплески 315 голосами «за» прийняла Конституцію України.

ОЛІМПІАДА В АТЛАНТІ

Укрінформ: «19 липня в Атланті (США) розпочалися XXVI літні Олімпійські ігри. Вперше в історії цих змагань виступатиме команда незалежної України». Україна на змаганнях в Атланті була представлена 235 спортсменами, які виступали у 25 видах спорту. Дебют виявився успішним. Це були перші та, поки що, найрезультативніші літні ігри для збірної незалежної України. Наша олімпійська збірна посіла високе 9 місце за числом здобутих медалей – 9 золотих, 2 срібні й 12 бронзових – і з першої спроби увійшла до елітного олімпійського клубу. Олімпійське золото для України вибороли: Євген Браславець, Володимир Кличко, Інеса Кравець, Ігор Матвієнко, В'ячеслав Олійник, Лілія Подкопаєва, Катерина Серебрянська, Тимур Таймазов і Рустам Шаріпов.

ГРИВНЯ СТАЛА НАЦІОНАЛЬНОЮ ВАЛЮТОЮ

Київ. Укрінформ: «З метою сприяння проведенню радикальних ринкових реформ, забезпечення економіки стабільною національною валютою Президент України Леонід Кучма 25 серпня підписав Указ «Про грошову реформу в Україні». Днем народження гривні стало 2 вересня, коли Національний банк увів її до обігу на всій території України. Героєм дня став тодішній голова Нацбанку Віктор Ющенко, який роздавав численні інтерв'ю і розписувався на 50-гривневих купюрах просто в телестудіях.

ПОЛІТ ЛЕОНІДА КАДЕНЮКА

19 листопада. Київ. ДІНАУ: «Сьогодні на крилах американського корабля багаторазового використання «Шатл» гордо здійнявся над нашою планетою перший космонавт незалежної України Леонід Каденюк». З 19 листопада по 5 грудня 1997 року Каденюк здійснив космічний політ на американському БТКК «Колумбія» (англ. Columbia) місії STS-87. Сам політ тривав 15 днів 16 годин 35 хвилин і 1 секунду. Під час польоту він виконував біологічні експерименти спільного українсько-американського дослідження з трьома видами рослин: ріпа, соя і мох. Окрім цих експериментів, у космічному польоті виконувалися експерименти Інституту системних досліджень людини з тематики «Людина і стан невагомості».

2000. КЛІНТОН І ШЕВЧЕНКО, КУЧМА І ГОНГАДЗЕ, СОБОР І РАКЕТИ

Серед подій останнього року Другого тисячоліття найрезонансними були: всеукраїнський референдум, коли більшість українців підтримали ідею скорочення чисельності депутатів ВРУ, позбавлення їх недоторканості й право Президента на розпуск парламенту; вбивство Георгія Гонгадзе; початок акції «Україна без Кучми»; закриття Чорнобильської АЕС; українська ракета класу «Земля-Земля», яка влучила в житловий будинок у Броварах. А ще восени вперше на офіційному рівні було відзначено День пам'яті жертв голодомору; у Львові любители російського шансону до смерті забили композитора-пісняра Ігоря Білозіра.

ЗНИКНЕННЯ ГЕОРГІЯ ГОНГАДЗЕ.

28 листопада. Київ. Укрінформ: «Заява, оприлюднена народним депутатом України Олександром Морозом щодо звинувачення деяких високих посадових осіб у зникненні журналіста Георгія Гонгадзе, є відкритим наклепом, який не має під собою жодної підстави. Усе сказане ним потрібно сприймати спокійно, по-філософському і навіть з гумором. Це зазначив глава Адміністрації Президента України Володимир Литвин під час розмови з журналістами». Український опозиційний журналіст, один із засновників видання «Українська правда» Георгій Гонгадзе зник 16 вересня. 2 листопада у лісі під Таращеву, приблизно за 100 км від Києва, знайдуть його обезголовлене тіло. Те, до чого Володимир Литвин закликав ставитись «по-філософському і навіть з гумором», для рідних і близьких Георгія Гонгадзе стало невимовним болем і трагедією всього життя. 28 листопада Олександр Мороз оприлюднив у парламенті аудіозаписи, зроблені співробітником служби охорони президента Миколою Мельниченком. Як свідчать аудіозаписи, у бесідах беруть участь Кучма і його найближчі помічники – глава адміністрації президента Володимир Литвин, міністр внутрішніх справ Юрій Кравченко і голова СБУ Леонід Деркач, які обговорюють діяльність Гонгадзе і вирішують – що з ним робити. Заява Мороза збурила українське суспільство.

2001. ПОНТИФІК НА «ЧАЙЦІ», ПУТІН В ПАЛАЦІ, ДОЧКА ХУДОЖНИКА В ГРАНІТІ

У 2001 році українській незалежності виповнилося 10 років, своє 950-річчя відсвяткувала Києво-Печерська лавра, у Слов'янську вбили тележурналіста Ігоря Александрова, лідерка «Батьківщини» Юлія Тимошенко була заарештована вперше, а прем'єр-міністр Ющенко – відправлений у відставку. Окрім того – у Керчі відкрито пам'ятник Шевченку – перший у Криму; у серпні йде у вчність Сергій Данченко – художній керівник театру імені Франка.

ВІЗИТ ІВАНА ПАВЛА II

23 червня 2001 року. Київ. Укрінформ. «Сьогодні до Києва прибуває глава Держави Ватикан, глава Католицької церкви Папа Іван Павло II. Україна стане 123-ю країною, яку відвідає 81-річний Понтифік». Понтифік відвідав два міста – Київ і Львів. Ще в аеропорту Києва Папа, поцілувавши чашу з українською землею, попросив вибачення в українських православних за колишні образи. Папа Іван II відвідав Аскольдову могилу, вшану-

вав пам'ять жертв репресій 30-х років у Биківні, побував біля Меморіалу пам'яті жертв Бабиного Яру. У наступні дні відслужив на спортивному комплексі «Чайка» дві літургії: за латинським обрядом та за візантійським. Послухати й подивитися Папу прийшло чимало молодих українців. Увечері 25 червня Папа відбув до Львова. У Львові до візиту ватиканського гостя було відновлено також іподром. Саме тут відбулася 26 червня Служба Божа у латинському обряді, а 27 червня – у візантійському. Від візиту Івана Павла II в Україну Кремль пережив «важке потрясіння». Російська православна церква, зокрема патріарх Алексій II, засудили візит Понтифіка, вбачаючи в ньому зазіхання на «ісконно православну» територію.

ВІДКРИТТЯ МОНУМЕНТА НЕЗАЛЕЖНОСТІ НА МАЙДАНІ

22 серпня. Київ. Укрінформ: «Тисячі людей на майдані Незалежності дивуються бронзовій з позолотою скульптурі матері-України». Офіційне відкриття Монумента Незалежності відбулося 23 серпня до 10-ї річниці Незалежності України. Монумент являє собою 62-метрову триумфальну колону, увінчану 24-тонною статуєю жінки з литої бронзи, що тримає в руках гілку каліни. 33-метрова колона зроблена із найсвітлішого у світі пенсільванського граніту «Бет Уайт». Її виготовляли італійські майстри по каменю й вона була представлена (звісно, не в оригіналі) на міжнародній виставці у Вероні як еталон найвищої майстерності. В середині колони – гвинтові сходи. Автором Монумента Незалежності є відомий український скульптор Анатолій Куш, «батько» таких відомих київських пам'ятників як «Засновники Київської Русі» та «Архангел Михаїл». Моделлю для відкриття Незалежності скульптор слугувала дочка, 20-річна Христина Куш-Катракіс – відома нині американська мисткиня, художниця, кураторка міжнародних мистецьких проєктів.

ПЕРШИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ

5 грудня. Київ. Укрінформ: «Сьогодні розпочався перший Всеукраїнський перепис населення незалежної України. В ході цієї знакової події ми з'ясуємо, яке воно, наше суспільство...» Всеукраїнський перепис населення проходив 5-14 грудня. Перші результати стали відомі на початку квітня наступного, 2002 року. Вияви-

лося, що українців не «52 мільйони», як запевняли нас із екранів телебачення, а 48 млн 457 тис. осіб. Міське населення складало 67,2%, сільське – 32,8%; чоловіків було 22 млн 441 тис. осіб, або 46,3%; жінок більше – 26 млн 16 тис. осіб, або 53,7%. За даними Всеукраїнського перепису населення, на території країни проживають представники понад 130 національностей і народностей. У національному складі населення України значна більшість українців, чисельність яких становила 77,8% від загальної кількості населення. Друге місце за чисельністю посідали росіяни. Питома вага росіян у загальній чисельності населення зменшилася на 4,8 відсоткового пункту і становила 17,3%. Українську мову вважали рідною 67,5% населення України, що на 2,8 відсоткового пункту більше, ніж за даними перепису 1989 року. Російську мову визначили як рідну 29,6% населення, у порівнянні з минулим переписом населення цей показник зменшився на 3,2 відсоткового пункту.

Далі буде.

УКРІНФОРМ, 7 серпня 2021 року

На світлинах: (на 3-й сторінці) Леонід Каденюк: «Усе буде гаразд!» Із фондів Укрінформу; (на 4-й сторінці) населення широко співіщено про перепис. Фото Укрінформу.

(У скороченому вигляді. Повністю читати за посиланням: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3292043-30-rokiv-nezaleznosti-pora-nadij-i-pasionariiv.html>)